

Doç. Dr. Adnan DEYNEKLİ

Yargıtay 19. Hukuk Dairesi Tetkik Hakimi

İflasın Ertelenmesinin İşçi Alacaklarının Tahsiline Etkisi

1. İFLASIN ERTELENMESİ HAKKINDA GENEL BİLGİ

İflas ile ilgili hükümlerin amacı iflası önlemek, iflasın meydana gelmesi halinde tasfiyeyi kısa sürede tamamlayarak müflisin mal varlığından alacaklıları tatmin etmektir. İflasın ertelenmesi, sermaye şirketleri ve kooperatiflerde iflası önleyen bir kurumdur.

İflasın ertelenmesi TTK'nin 324. maddesinde düzenlenmiş iken İcra ve İflas Kanunu'nda 4949 sayılı Kanunla değişiklik yapılarak Kanunun 179, 179/a ve 179/b maddelerinde ayrıca hükme bağlanmıştır.

İflasın ertelenmesini sermaye şirketleri ve kooperatifler isteyebilirler. Ancak alacaklılar da sermaye şirketi ve kooperatif hakkında iflasın ertelenmesi talebinde bulunabilirler.

Borca batık durumdaki sermaye şirketi ve kooperatifi idare ve temsile yetkili olan kişiler ya da alacaklılardan biri sermaye şirketi veya kooperatifin muamele merkezinin bulunduğu yerdeki Ticaret Mahkemesine iyileştirme projesi ile başvurarak iflasın ertelenmesini isteyebilir.

İflasın ertelenmesine karar verilmesi için erteleme talebinde bulunan sermaye şirketi veya

kooperatifin borca batık durumda olması ve sunulan iyileştirme projesinin mahkemece ciddi ve inandırıcı bulunması gerekir.

Mahkeme iflasın erteleme koşullarının oluştuğu kanaatine varırsa iflasın 1 yıl süre ile ertelenmesine karar verir. İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme bu kararla birlikte kayyım atanmasına da karar verir. Kayyımın yönetim organının yetkilerine sahip olduğu açıklanmışsa buna yönetici kayyım denir. Mahkeme yönetim organının karar ve işlemlerinin geçerliliğini kayyımın onayına tabi kılmışsa bu kayyımaya denetçi kayyım denir.

İflasın ertelenmesine karar veren mahkeme sermaye şirketi veya kooperatifin mal varlığının korunması için gerekli her türlü tedbiri iyileştirme projesini de göz önünde tutarak alır.

İflasın ertelenmesi kararının hüküm fıkrası TTK'nın 166/2 maddesinde öngörülen usulle ilan edilir.

İflasın ertelenmesine karar verilmesiyle erteleme kararı etkilerini doğurur. Ertelene karar etkisini ilan tarihinden değil karar tarihinden itibaren doğurur.

İflasın ertelenmesi Kanundaki genel açıklamadan sonra, iflasın ertelenmesi kararından etkilenecek işçi alacakları üzerinde durulacaktır.

II. İŞÇİLİK ALACAKLARI KAPSAMINA GİREN ALACAKLAR

İflasın ertelenmesinin işçilik alacaklarına etkisini belirlemek için öncelikle işçilik alacaklarının kapsamına giren alacakların açıklanmasında yarar bulunmaktadır. Bu başlık altında işçinin ücret alacağını ve diğer alacaklarını inceleyeceğiz.

1. Ücret Alacağı

İş sözleşmesinin temel unsuru olan ücret Anayasa'nın 55. maddesinde düzenlenmiştir. Hükümde ücretin emeğin karşılığı olduğu, Devletin, çalışanların yaptığı işe uygun adaletli bir ücret elde etmeleri ve diğer sosyal yardımlardan yararlanmaları için gerekli tedbirleri alacağı belirtilmiştir.

Bu düzenleme ile ücretin anayasal bir tanımı yapılmamıştır. İş Kanunu'nun 32. maddesinde genel anlamda ücret bir kimseye bir iş karşılığında işveren veya üçüncü kişiler tarafından sağlanan ve para ile ödenen tutar olarak tanımlanmıştır. Bu tanımda ücretin yapılan işin karşılığı olduğu belirtilmiştir. Ancak sosyal ücret adı altında iş karşılığı olmayan bazı hallerde (İK m.24/3, 25/3, 46, 47, 57) ücret ödenmektedir.¹

İkramiye, prim, komisyon ve kârdan pay alma asıl ücret dışında kalan ancak geniş anlamda ücret kapsamına giren ek ücretlerdir.²

2. Tazminat Alacakları

İşçi iş ilişkisi devam ederken işverenden iş kazası ve meslek hastalığı nedeniyle maddi ve manevi tazminat, kişilik haklarının ihlali nedeniyle manevi tazminat, iş akdinin feshi nedeniyle kıdem ve ihbar tazminatı, sendikal tazminat veya iş güvencesi tazminatı isteyebilir.

III. İŞÇİNİN ÜCRET ALACAĞI İÇİN ÜCRET GARANTİ FONU'NA BAŞVURU İMKÂNI

İşverenin konkordato ilan etmesi, işveren için aciz vesikası alınması veya iflası nedeniyle işverenin ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde işçilerin son üç aylık ücretini Ücret Garanti

İşçiye Ücret Garanti Fonu'na başvurma imkânı veren ücret alacağı işçiye son üç ayda ödenmesi gereken temel ücreti ifade eder.

Fonu'ndan alabileceği 4857 sayılı İş Kanunu'nun 33. maddesiyle düzenlenmişti. Bu düzenlemede iflasın ertelenmesi hali yer almamıştır. 4857 sayılı İş Kanunu'nun 33. maddesinde yer alan bu hüküm 5763 sayılı Kanunun 37. maddesiyle kaldırılmış ve aynı Kanunun 17. maddesiyle 4447 sayılı Kanuna Ek madde 1 olarak eklenmiştir.

İşverenin ödeme aczine düşmesi halinde devreye giren Ücret Garanti Fonu'nun uygulanması yeni düzenleme ile İş Kanunu ile sınırlı olmaktan çıkarılmış ve sigortalı işçi çalıştıran tüm işverenler yönünden uygulanabilir hale getirilmiştir.

Ek madde 1'de sigortalı sayılan kişileri hizmet akdine tabi olarak çalıştıran işverenin iflasın ertelenmesi nedeniyle ödeme güçlüğüne düştüğü hallerde işçiler, iş ilişkisinden kaynaklanan üç aylık ödenmeyen ücret alacaklarının ödenmesini Ücret Garanti Fonu'ndan isteyebilirler³. İşçiye Ücret Garanti Fonu'na başvurma imkânı veren ücret alacağı işçiye son üç ayda ödenmesi gereken temel ücreti ifade eder.⁴

Ücret Garanti Fonu'ndan sadece işçinin temel ücret alacağı istenebileceğine göre, işçinin Fondan karşılanmayan diğer alacaklarının iflasın ertelenmesi kararından önceki bir yıllık kısmı yönünden işçi, işveren aleyhine haciz yoluyla takip yapabilecektir.

İşçiye Ücret Garanti Fonu'ndan ödenecek meblağ kayyımına ve işverene bildirilmelidir. İşçinin, Ücret Garanti Fonu tarafından kendisine ödenen meblağı iflasın ertelenmesi süresi içinde takip konusu yapmaması gerekir. İşçinin ödenen meblağ yönünden takibe geçmesi veya önceki takibini devam ettirmesi halinde işveren icra mahkemesinde şikayet yoluna gidebilir.

İşçi sigortaya bildirilmemiş olsa bile Ücret

Garanti Fonu'ndan yararlandırılmalı ve iflasın ertelenmesi kararından önceki üç aylık temel ücreti ödenmelidir.⁵

Fonun yaptığı ödeme yönünden işverene rücu edebileceğine ilişkin bir hüküm bulunmamaktadır. Bu durumun Fonun kaynağının çok kısa sürede kuruması, yok olması sonucunu doğurabileceği gerekçesiyle halefiyet ilkesinin kabul edilmesi gerektiği görüşü ileri sürülmüştür.⁶

Ücret Garanti Fonu yaptığı ödemeler için mevcut düzenlemeye göre işverene rücu edemez. Ancak işçi ve işverenin Fondan para tahsil etmek amacıyla Ücret Garanti Fonu'na başvurdukları sonradan tespit edilirse ödenen bu meblağı Fon işçi ve işverenden talep edebilmelidir.

İflasın ertelenmesi kararının verilmesinden sonra doğan ücret alacağı için Fon kural olarak ödeme yapmamaktadır. Ancak 4447 sayılı Kanunun Ek 1. maddesinde aranan koşulları taşıyan işçi, iflas erteleme kararının kaldırılıp iflasa karar verilmesi hakkında iflas kararından önceki son üç aylık temel ücret alacağı için Ücret Garanti Fonu'na başvurabilir.⁷

IV. İŞÇİ ALACAKLARININ İFLASIN ERTELENMESİ SÜRESİ İÇİNDE TALEP EDİLEBİLİRLİĞİ

İflasın ertelenmesi kararının borçlu veya alacaklılar yönünden bazı sonuçları vardır. İflasın ertelenme süresi içinde borçlu aleyhine 6183 sayılı Kanuna göre yapılan takipler de dahil olmak üzere hiçbir takip yapılamaz ve evvelce başlamış takipler durur (İİK.m.179/b-1). İflasın ertelenmesinin koruyucu etkisinin iki istisnası bulunmaktadır.

Birinci olarak, taşınır, taşınmaz veya ticari işletme rehniyle temin edilmiş alacaklar nedeniyle rehlin paraya çevrilmesi yoluyla takip başlatılabilir veya başlamış olan takiplere devam edilebilir. Ancak rehinli takip sonucunda muhafaza tedbiri alınamaz ve rehlin malın satışı gerçekleşemez (İİK.m.179/b-2).⁸

İkinci olarak, İİK'nın 206. maddesinin birinci sırasında yazılı alacaklar için haciz yoluyla takip yapılabilir (İİK.m.179/b-2). İİK'nın 206.

İşçinin hüküm kapsamındaki alacaklarını haciz yoluyla takip edebilmesi için, bu alacakların iflasın ertelenmesi kararı verilmesinden bir yıl önce doğmuş olması gerekir.

maddesinin birinci sırasında yazılı alacaklar şunlardır:

A) İşçilerin iş ilişkisine dayanan ve iflasın açılmasından önceki bir yıl içinde tahakkuk etmiş ihbar ve kıdem tazminatları dahil alacakları ile iflas nedeniyle iş ilişkilerinin sona ermesi üzerine hak etmiş oldukları ihbar ve kıdem tazminatları,

B) İşverenlerin, işçiler için yardım sandıkları veya sair yardım teşkilatı kurulması veya bunların yaşatılması maksadıyla meydana gelmiş ve tüzel kişilik kazanmış bulunan tesislere veya derneklere olan borçları,

C) İflasın açılmasından önceki son bir yıl içinde tahakkuk etmiş olan ve nakden ifası gereken aile hukukundan doğan her türlü nafaka alacakları.

İnceleme konumuz bakımından birinci sıranın (A) bendinde yazılı alacaklar üzerinde durulacaktır.

İşveren lehine verilen erteleme süresi içinde İİK'nın 206. maddesinde birinci sırada (A) bendinde gösterilen işçilik alacakları için haciz yoluyla takip mümkündür. İşçinin hüküm kapsamındaki alacakları için iflas yoluyla takip yapması ise mümkün değildir.⁹ Zira iflasın ertelenmesi kararı alarak mali durumunu düzeltmeye çalışan sermaye şirketi veya kooperatifin iflas yoluyla takip edilmesi iflasın ertelenmesi kararını etkisiz kılar ki, bu sonuç iflasın ertelenmesi kurumunun amacına aykırı olur.

İİK'nın 206. maddesinin birinci sırasında (A) bendinde olan alacaklar için işçi daha önce başlattığı iflas yoluyla takibi İİK'nın 43. maddesi uyarınca haciz yoluyla takibe çevrilebilir.

İşçinin hüküm kapsamındaki alacaklarını haciz yoluyla takip edebilmesi için, bu alacakların iflasın ertelenmesi kararı verilmesinden bir yıl

önce doğmuş olması gerekir. Bir yıldan daha önce doğan işçilik alacaklarının tahsili için iflasın ertelenme süresi içinde işveren aleyhine haciz yoluyla takip yapılamaz. İflasın ertelenmesi kararının koruyucu etkisi hükümde sayılmayan alacaklar yönünden kendini gösterir. Örneğin iflas ertelenmesi kararının verildiği tarihten önceki 3 yıllık izin ücreti alacağı bulunan işçi, erteleme kararından önceki 1 yıllık kısım için haciz yoluyla takip yapabilir, iki yıllık alacağı için takip yapamaz, başlamış takiplere devam edemez.

İflasın ertelenmesi süresi içinde işçinin işveren aleyhine alacak davası açmasına engel yoktur. Ancak işçi, işveren aleyhine doğrudan iflas davası açamaz.

İflasın ertelenmesi süresi içinde haciz yoluyla takibe konu edilebilecek alacaklar yönünden işçilerin ihtiyati haciz kararı alıp uygulamasına engel bulunmamaktadır. Ancak haciz yoluyla takibe konu edilemeyecek alacaklar yönünden ihtiyati haciz kararı alınıp alınamayacağı, karar alınmışsa bu kararın uygulanıp uygulanamayacağı konusunda açıklık bulunmamaktadır.

Konkordato mühletinin iflasın ertelenmesi kararının etkilerine benzer koruyucu etkisi İİK'nın 298. maddesinde düzenlenmiştir. Hükme göre konkordato mühleti içinde (mühletin verildiği 3 aylık ve uzatılan 2 aylık dönemde) ihtiyati haciz kararı uygulanamaz. İflasın ertelenmesi sırasında ihtiyati haciz kararının uygulanıp uygulanmayacağı konusunda düzenleme bulunmadığından uygulamada tereddütler ortaya çıkmıştır.

Yargıtay bir kararında iflasın ertelenmesi talebi üzerine verilen tedbir kararının ihtiyati haciz kararı verilmesine engel olmadığını kabul etmiştir. Konuya ilişkin karar şöyledir;

“İhtiyati haciz isteyen ... Bankası vekili, müvekkili Banka ile ... Boya ... A.Ş. arasındaki “Genel Kredi ve Gayri Nakdi Kredi Sözleşmesi”ne istinaden müşterisinin yükümlülüklerini yerine getirmemesi nedeniyle firma hesabını kat ederek müşteri şirket ile müşterek borçlu ve müteselsil kefil ... İplik... A.Ş. aleyhine ihtiyati isteminde bulunulmuştur.

Mahkemece ... Boya ... A.Ş. hakkında ihtiyati haciz kararı verilmiş, ... İplik... A.Ş. hakkındaki

talep ise Çatalca Asliye Hukuk Mahkemesinin iflasın ertelenmesi istemi üzerine verilen “... ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir uygulamalarının durdurulması ...” şeklindeki tedbir kararı nedeniyle red edilmiştir.

İhtiyati haciz isteyen banka vekili tarafından ... İplik... A.Ş. hakkında verilen ihtiyati haciz isteminin reddi kararı temiz edilmiştir.

Çatalca Asliye Hukuk Mahkemesi'nde görülmekte olan iflasın ertelenmesi istemi üzerine 27/12/2006 tarihli tensip tutanağındaki ara kararla ihtiyati haciz ve ihtiyati tedbir uygulamalarının durdurulmuş olması ihtiyati haciz kararı verilmesine engel teşkil etmediği gibi, 22/02/2007 tarihinde mahkemenin yetkisizlik nedeniyle dava dilekçesinin reddine karar verdiği anlaşılmaktadır.

Hal böyle olunca mahkemece, ihtiyati haciz talebinin İcra ve İflas Kanunu'nun 257. vd. maddeleri uyarınca karar vermek gerekirken, yazılı gerekçe ile istemin red edilmesinde isabet görülmemiştir.”¹⁰

İflasın ertelenmesi durumunun amacı da gözetilmek suretiyle uygulamadaki tereddütleri gidermek amacıyla konkordato mühletinin etkisi ile ilgili paralel bir düzenlemeye gidilmesi uygun olur.

İflasın ertelenmesi sırasında tüm alacaklar için takip yasağı getirilirken işçi alacakları için haciz yoluyla takibe başlanması ve devam edilmesi imkanının verilmesinin iflasın ertelenmesi durumunun amacıyla bağdaşmadığı ileri sürülerek İİK'nın 179/b maddesi hükmü eleştirilmiştir.¹¹

Borca batık durumdaki sermaye şirketi veya kooperatifi ile bunlardan alacaklı olanların menfaati gözetilerek verilen iflasın ertelenmesi kararı işletmenin faaliyetine devam etmesinde büyük yararı bulunan işçilerine takip yapma imkânı verilmesi alacaklılar arasındaki eşitliği bozduğu gibi, iflasın ertelenme kararının başarıya ulaşmasını ortadan kaldırabilir. Ancak işçinin tek geliri ve geçim kaynağı ücret alacağıdır. Bu nedenlerle işçi alacakları çeşitli kanunlarla ve uluslararası sözleşmelerle koruma altına alınmıştır. İşçi alacağının bu yönü gözetildiğinde böyle bir istisna tanınarak korunmasının yerinde olduğu savunulabilir.

İflasın ertelenmesi kararından sonra çalışmaya devam eden işçilerin ücret alacaklarının haczi yoluyla talep edilip edilemeyeceği konusunda da açıklık bulunmamaktadır. İflasın ertelenmesi kararından sonra doğan işçi alacakları yönünden işçi alacağına tanınan imtiyazın amacı gözetildiğinde haciz yoluyla takip yapılabileceği kabul edilmelidir.

SONUÇ

İşveren karşısında zayıf durumda bulunan işçinin alacaklarının kanun koyucunun müdahalesi ile korunması gerektiği açıktır. Kanun koyucu da bu amacı gözeterek 4857 sayılı İş Kanunu, 4447 sayılı Kanun ve İcra ve İflas Kanunu'nda düzenlemeler yapmıştır. İflasın ertelenmesi kararı üzerine işçiye en fazla 3 aylık temel ücret alacağı için Ücret Garanti Fonu'na başvuru imkânı tanınmıştır. Ayrıca iflasın ertelenmesi sırasında iflasın ertelenmesi kararında ancak 1 yıllık işçi alacakları için haciz yoluyla takip imkânı getirilmiştir. Mevcut düzenlemelerin yeterli olduğu kabul edilemezse de işçiye kısmen de olsa bir güvence sağlamaktadır.

DİPNOTLAR

- 1 Süzek, Sarper: İş Hukuku, 3. B, İstanbul 2006, s. 279.
- 2 Yargıtay bahşişin ücret olarak kararlaştırabileceğini kabul etmektedir. 9. HD., 29.3.1990 709/4175 (YKD 1990/7, s. 1009).
- 3 Ücret Garanti Fonu Yönetmeliği 18.10.2004 tarihli 25617 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmıştır. Bu yönetmelik, 28.6.2009 tarihli 27272 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Yönetmelikle yürürlükten kaldırılmıştır.
- 4 Ücret Garanti Yönetmeliği, m. 4, Temel Ücret, işçinin 31.5.2006 tarihli ve 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanununun 80 inci maddesinin birinci fıkrasının (a) bendinin (1) numaralı alt bendi gereğince sigorta primine esas tutulan kazancı üzerinden hesaplanan net ücreti ifade eder.
- 5 ÇİL, Şahin: İş Kanunu Şerhi, c. 2, Ankara 2007, s. 2372.
- 6 Korkusuz, M. Refik: İş Hukukumuzda Yeni Bir Kurum; Ücret Garanti Fonu, Legal İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Hukuku Dergisi 2004, sa. 4, s. 1343.
- 7 Ermenek, İbrahim: İşsizlik Sigortası Kanununa Göre İşverenin Aczi ve Bunun İcra ve İflas Hukuku Bakımından Doğurduğu Sonuçlar, Haluk Konuralp Anısına Armağan; c. 2, Ankara 2009, s. 182.
- 8 Bir taşınmaz inşaatında çalışan işçilerin alacakları için MK'nun 893/2. maddesi uyarınca kanuni ipotek hakkı

tanınmışsa işçiler ipotegin paraya çevrilmesi yoluyla takip yapabilecek ancak taşınmazın satışı yapılmayacaktır.

- 9 Kuru, Baki: İcra ve İflas Hukuku, c. 4, İstanbul 1997, s. 3657.
- 10 19. HD., 16/11/2007 T., 2007/7313 E., 2007/10240 K.
- 11 Atalay, Oğuz: İflasın Ertelenmesi, Prof. Dr. Baki Kuru'ya Armağan, s. 85, Atalay Oğuz: Borca Batıklık ve İflasın Ertelenmesi, 2-B İzmir 2007, s. 160.